TEISINGUMO TEISMO (penktoji kolegija) SPRENDIMAS

2021 m. spalio 14 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Elektros energijos vidaus rinkos bendrosios taisyklės – Direktyva 2009/72/EB – 3 straipsnio 2 ir 6 dalys – Įpareigojimų teikti viešąsias paslaugas nustatymas – Socialinės lengvatos finansavimas siekiant apsaugoti pažeidžiamus vartotojus – Skaidrumo ir nediskriminavimo reikalavimai“

Byloje C-683/19

dėl *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas, Ispanija) 2019 m. liepos 9 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2019 m. rugsėjo 16 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Viesgo Infraestructuras Energéticas SL (buvusi *E.ON España SLU*),

prieš

Administración General del Estado,

Iberdrola SA,

Naturgy Energy Group, SA (buvusi *Gas Natural SDG SA*),

EDP España SAU (buvusi *Hidroeléctrica del Cantábrico SA*),

CIDE Asociación de Distribuidores de Energía Eléctrica,

Endesa SA,

AGRI-Energía SA,

Navarro Generación SA,

Electra del Cardener SA,

Serviliano García SA,

Energías de Benasque SL,

Candín Energía SL,

* Proceso kalba: ispanų.

Cooperativa Eléctrica Benéfica Catralense,

Cooperativa Valenciana,

Eléctrica Vaquer SA,

Hijos de José Bassols SA,

Electra Aduriz SA,

El Gas SA,

Estabanell y Pahisa SA,

Electra Caldense SA,

Cooperativa Popular de Fluid Electric Camprodón SCCL,

Fuciños Rivas SL,

Electra del Maestrazgo SA,

TEISINGUMO TEISMAS (penktoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas E. Regan, ketvirtosios kolegijos pirmininkas C. Lycourgos (pranešėjas) ir teisėjas M. Ilešič,

generalinis advokatas M. Bobek,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– *Viesgo Infraestructuras Energéticas SL* (buvusi *E.ON España SLU*), atstovaujamos *abogados* N. Encinar Arroyo ir G. Rubio Hernández-Sampelayo, taip pat *procuradora* M. J. Gutiérrez Aceves,

– *Iberdrola SA*, atstovaujamos *abogados* J. Giménez Cervantes, M. García García ir C. A. F. Lowhagen,

– *Naturgy Energy Group SA*, atstovaujamos *abogados* F. González Díaz ir B. Martos Stevenson,

– *EDP España SAU*, atstovaujamos *abogados* J. Expósito Blanco ir J. Fernández García,

– *Endesa SA*, atstovaujamos *abogados* A. J. Sánchez Rodríguez ir J. J. Lavilla Rubira,

– *Agri-Energía SA*, *Navarro Generación SA*, *Electra del Cardener SA*, *Serviliano García SA*, *Energías de Benasque SL*, *Cooperativa Eléctrica Benéfica Catralense*, *Cooperativa Valenciana*,

Eléctrica Vaquer SA, *Hijos de José Bassols SA*, *Electra Aduriz SA*, *El Gas SA*, *Estabanell y Pahisa SA*, *Electra Caldense SA*, *Cooperativa Popular de Fluid Electric Camprodón*, SCCL, *Fuciños Rivas SL* ir *Electra del Maestrazgo SA*, atstovaujamų *abogada* I. Bartol Mir,

– Ispanijos vyriausybės, atstovaujamos J. Ruiz Sánchez ir S. Centeno Huerta,

– Europos Komisijos, atstovaujamos O. Beynet ir M. Jáuregui Gómez,

susipažinęs su 2021 m. balandžio 15 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2009/72/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinančios Direktyvą 2003/54/EB (OL L 211, 2009, p. 55), 3 straipsnio 2 dalies išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *Viesgo Infraestructuras Energéticas SL* (toliau – *Viesgo*), buvusios *E.ON España SLU* (toliau – *E.ON*), ginčą su *Administración General del Estado* (Bendroji valstybės administracija, Ispanija) ir Ispanijos bendrovėmis, vykdančiomis veiklą elektros energijos sektoriuje, dėl su elektros energijos kainos nuolaida tam tikriems pažeidžiamiems vartotojams susijusio įpareigojimo teikti viešąją paslaugą finansavimo tvarkos teisėtumo.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

3 Direktyvos 2009/72 7, 45, 50 ir 53 konstatuojamosiose dalyse buvo nurodyta:

„(7) 2007 m. sausio 10 d. Komisijos komunikate „Europos energetikos politika“ pabrėžiama elektros energijos vidaus rinkos sukūrimo ir vienodų galimybių visoms [Sąjungoje] įsisteigusioms elektros energijos įmonėms užtikrinimo svarba. 2007 m. sausio 10 d. Komisijos komunikatuose „Dujų ir elektros vidaus rinkos perspektyvos“ ir „Europos dujų ir elektros energijos sektorių tyrimas pagal Reglamento (EB) Nr. 1/2003 17 straipsnį (Galutinė ataskaita)“ buvo parodyta, kad šiuo metu galiojančios taisyklės ir priemonės nesudaro reikiamos sistemos gerai veikiančiai vidaus rinkai sukurti.

<…>

(45) <…> Valstybės narės turėtų imtis būtinų priemonių, kuriomis elektros energijos vidaus rinkoje būtų apsaugoti pažeidžiami vartotojai. Tokios priemonės gali skirtis, atsižvelgiant į ypatingas aplinkybes atitinkamose valstybėse narėse, tai gali būti specifinės priemonės, susijusios su elektros energijos sąskaitų apmokėjimu, ar bendresnės priemonės, kurių imamasi socialinės apsaugos sistemoje. <…>

(50) Siekiant užtikrinti, kad visi vartotojai, ypač pažeidžiamieji, galėtų pasinaudoti konkurencijos ir sąžiningų kainų teikiama nauda, reikia dar labiau sugriežtinti viešųjų paslaugų, įskaitant visuotines paslaugas, reikalavimus [įpareigojimus teikti viešąsias paslaugas, įskaitant universaliąsias paslaugas,] ir su jais susijusius bendruosius minimalius standartus. Viešųjų paslaugų reikalavimai [Įpareigojimai teikti viešąsias paslaugas] turėtų būti apibrėžti nacionaliniu lygmeniu, atsižvelgiant į nacionalines aplinkybes; vis dėlto valstybės narės turėtų laikytis [Sąjungos] teisės. Sąjungos piliečiams ir, kai valstybės narės mano, kad to reikia, mažosioms įmonėms turėtų būti suteikta galimybė pasinaudoti įpareigojimais viešųjų paslaugų teikimo srityje [įpareigojimais teikti viešąsias paslaugas], ypač susijusiais su tiekimo saugumu, ir prieinamomis kainomis. <…>

<…>

(53) Energijos nepriteklius – vis didesnė [Sąjungos] problema. Valstybės narės, patiriančios minėtąją problemą ir iki šiol neparengusios nacionalinių veiksmų planų arba kitų atitinkamų programų, skirtų energijos nepritekliaus klausimui spręsti, siekiant sumažinti skaičių žmonių, nukentėjusių dėl tokios padėties, turėtų juos parengti. Bet kuriuo atveju valstybės narės turėtų užtikrinti reikiamą energijos tiekimą pažeidžiamiems vartotojams. Siekdamos šio tikslo, jos galėtų taikyti integruotą požiūrį, pvz., vykdant socialinę politiką, ir priemonės galėtų apimti socialinę politiką arba būsto energijos vartojimo efektyvumo didinimą. Pagal šią direktyvą bent jau turėtų būti sudaryta pažeidžiamiems vartotojams palankios nacionalinės politikos galimybė.“

4 Šios direktyvos 2 straipsnyje „Sąvokų apibrėžtys“ buvo numatyta:

„Šioje direktyvoje taikomos šios sąvokų apibrėžtys:

<…>

21. vertikalios integracijos įmonė – elektros energijos įmonė ar elektros energijos įmonių grupė, kai tas pats asmuo ar tie patys asmenys turi teisę tiesiogiai ar netiesiogiai vykdyti kontrolę, ir kai įmonė ar įmonių grupė atlieka bent vieną iš perdavimo ar skirstymo funkcijų ir bent vieną iš elektros energijos gamybos ar tiekimo funkcijų;

<…>“

5 Minėtos direktyvos 3 straipsnio 2, 6 ir 7 dalyse buvo nustatyta:

„2. Visiškai atsižvelgdamos į atitinkamas [SESV] nuostatas, visų pirma į jos [106] straipsnį, valstybės narės elektros energijos sektoriuje veikiančioms įmonėms gali nustatyti įpareigojimus teikti bendros ekonominės svarbos viešąsias paslaugas, kurie gali būti susiję su saugumu, įskaitant tiekimo saugumą, reguliarumą, kokybę ir kainą, bei su aplinkos apsauga, įskaitant energijos vartojimo efektyvumą, energiją iš atsinaujinančių išteklių ir klimato apsaugą. Tokie įpareigojimai turi būti aiškiai apibrėžti, skaidrūs, nediskriminaciniai, patikrinami ir turi užtikrinti [Europos Sąjungos] elektros energijos įmonėms vienodas galimybes teikti paslaugas nacionaliniams vartotojams. <…>

<…>

6. Kai yra numatyta finansinė kompensacija, kitos kompensavimo formos ir išimtinės teisės, kurias valstybė narė suteikia 2 ir 3 dalyse nustatytiems įpareigojimams vykdyti, tai daroma nediskriminuojant ir skaidriai.

7. Valstybės narės imasi tinkamų priemonių galutiniams vartotojams apsaugoti ir visų pirma užtikrina, kad būtų taikomos adekvačios priemonės pažeidžiamiems vartotojams apsaugoti. Šiomis aplinkybėmis kiekviena valstybė narė apibrėžia pažeidžiamų vartotojų koncepciją, kuri gali būti susijusi su energijos nepritekliumi ir, *inter alia*, su draudimu kritiniais atvejais tokiems vartotojams atjungti elektros energijos tiekimą. Valstybės narės užtikrina, kad būtų paisoma su pažeidžiamais vartotojais susijusių teisių ir pareigų. <…>“

Ispanijos teisė

6 Pagrindinei bylai taikomos redakcijos 2013 m. gruodžio 26 d. *Ley 24/2013 del Sector Eléctrico* (Elektros energijos sektoriaus įstatymas 24/2013; toliau – Įstatymas 24/2013) 45 straipsnyje „Pažeidžiami vartotojai“ buvo numatyta:

„1. Pažeidžiamais vartotojais laikomi elektros energijos vartotojai, atitinkantys nustatytus socialinius, vartojimo ir perkamosios galios požymius. Bet kuriuo atveju apsiribojama tik fiziniais asmenimis jų nuolatiniame būste.

Vyriausybė teisės aktuose nustato pažeidžiamų vartotojų apibrėžimą ir reikalavimus, kuriuos jie turi atitikti, taip pat priemones, kurių turi būti imtasi dėl šios grupės.

2. Socialinė lengvata taikoma pažeidžiamiems vartotojams, kurie atitinka Ministrų Tarybos karališkajame dekrete nustatytus socialinius, vartojimo ir perkamosios galios požymius. Šiuo tikslu nustatoma riba, susijusi su pajamų vienam šeimos nariui rodikliu. Bet kuriuo atveju apsiribojama tik fiziniais asmenimis jų nuolatiniame būste.

3. Socialinė lengvata apima skirtumą tarp mažiesiems vartotojams laisvai nustatytos kainos vertės ir bazinės vertės, vadinamos „kraštutiniu atveju taikomu tarifu“; atitinkamas referencinis tiekėjas šią lengvatą taiko teisę ją gauti turintiems vartotojams išrašomose sąskaitose faktūrose.

Ministro de Industria, de Energía y de Turismo [(Pramonės, energetikos ir turizmo ministras)], gavęs *Comisión Delegada del Gobierno para Asuntos Económicos* [(Vyriausybės deleguotoji ekonominių reikalų komisija)] pritarimą, nustato kraštutiniu atveju taikomo tarifo dydį.

4. Socialinė lengvata laikoma įpareigojimu teikti viešąją paslaugą, kaip tai suprantama pagal Direktyvą [2009/72], ir ją finansuoja bendrovių grupių patronuojančiosios bendrovės arba, atitinkamais atvejais, bendrovės, kurios vienu metu vykdo elektros energijos gamybos, skirstymo ir pardavimo veiklą.

Kiekvienos bendrovių grupės atveju finansuojamų sumų paskirstymo procentinė dalis apskaičiuojama remiantis galutinės sumos, gautos sudėjus prie skirstymo bendrovių skirstomųjų tinklų prisijungusių tiekėjų ir pardavimo bendrovių, kurių akcijų turi grupė, klientų skaičiaus metinius vidurkius, ir kitos galutinės sumos, gautos sudėjus visas visų bendrovių grupių, į kurias reikia atsižvelgti atliekant šį paskirstymą, tiekėjų ir klientų metinių vidurkių vertes, santykiu.

Šią paskirstymo procentinę dalį kasmet apskaičiuoja *Comisión Nacional de los Mercados y la Competencia* [(Nacionalinė rinkų ir konkurencijos komisija)], laikydamasi teisės aktuose

nustatytos tvarkos ir sąlygų. Tuo tikslu ši komisija kiekvienų metų lapkričio mėnesį savo interneto svetainėje paskelbia ankstesnių praėjusių metų informaciją apie prie skirstymo bendrovių skirstomųjų tinklų prisijungusių tiekėjų ir pardavimo bendrovių klientų skaičiaus metinius vidurkius, taip pat bendrovių grupių arba tam tikrais atvejais bendrovių, kurios atitinka šios dalies pirmoje pastraipoje nurodytą kriterijų, sąrašą.

Minėta komisija iki kiekvienų metų gruodžio 1 d. pateikia pasiūlymą nustatyti kiekvienai patronuojančiajai bendrovei tenkančią finansavimo procentinę dalį, kurią Pramonės, energetikos ir turizmo ministras turi patvirtinti įsakymu, skelbiamu „Boletín Oficial del Estado“.

Bet kuriuo atveju įnašai, kuriuos turi sumokėti kiekviena iš šių bendrovių, turi būti pervesti į specialią depozitinę sąskaitą, kurią šiam tikslui atidaro už jos valdymą atsakinga administracinė institucija.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

7 2014 m. gruodžio 18 d. *E.ON*, kurios teises perėmė *Viesgo*, pateikė *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas, Ispanija) administracinį skundą, jame prašė panaikinti 2014 m. lapkričio 21 d. *Real Decreto 968/2014, por el que se desarrolla la metodología para la fijación de los porcentajes de reparto de las cantidades a financiar relativas al bono social* (Karaliaus dekretas 968/2014, kuriuo nustatoma su socialine lengvata susijusių finansuojamų sumų paskirstymo procentinių dalių nustatymo metodika; toliau – Karaliaus dekretas 968/2014).

8 *E.ON* teigė, kad Įstatymo 24/2013 45 straipsnio 4 dalyje numatyta ir Karaliaus dekretu 968/2014 2 ir 3 straipsniais įgyvendinta socialinės lengvatos finansavimo tvarka yra nesuderinama su Direktyva 2009/72.

9 2016 m. spalio 24 d. sprendimu *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas) patenkino *E.ON* skundą ir nusprendė, kad ši finansavimo tvarka yra netaikytina, nes nesuderinama su Direktyvos 2009/72 3 straipsnio 2 dalimi. Tas teismas nurodo, kad rėmėsi 2010 m. balandžio 20 d. Teisingumo Teismo sprendimu *Federutility ir kt.* (C-265/08, EU:C:2010:205) ir 2016 m. rugsėjo 7 d. Teisingumo Teismo sprendimu *ANODE* (C-121/15, EU:C:2016:637). Konkrečiai kalbant, jis nusprendė, kad pastarajame sprendime, susijusiame su nacionaliniu teisiniu dujų kainų reglamentavimu, nurodyti motyvai gali būti visiškai pritaikyti elektros energijos sektoriui, nes 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2009/73/EB dėl gamtinių dujų vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinančios Direktyvą 2003/55/EB (OL L 211, 2009, p. 94), 3 straipsnio 2 dalis ir Direktyvos 2009/72 3 straipsnio 2 dalis yra panašios. Todėl, vadovaudamasis *acte éclairé* teorija, jis nusprendė nesikreipti į Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą.

10 Bendroji valstybės administracija pateikė *Tribunal Constitucional* (Konstitucinis Teismas, Ispanija) skundą, juo siekė užtikrinti pagrindinių teisių ir laisvių apsaugą (*recurso de amparo*) dėl šio sprendimo.

11 2019 m. kovo 26 d. tas teismas skundą patenkino. Todėl jis panaikino minėtą sprendimą ir nusprendė, kad *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas) pažeidė Ispanijos Konstitucijos 24 straipsnio 2 dalyje numatytą teisę į procesą, per kurį suteikiamos visos garantijos, nes netaikė vidaus teisės normų motyvuodamas tuo, kad jos yra nesuderinamos su Direktyvos 2009/72 3 straipsnio 2 dalimi, prieš tai nesikreipęs į Teisingumo Teismą su prašymu

priimti prejudicinį sprendimą. Jis taip pat nurodė atnaujinti teismo procesą stadijoje iki sprendimo paskelbimo, kad *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas) priimtų naują sprendimą. Iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad *Tribunal Constitucional* (Konstitucinis Teismas) nusprendė, jog nagrinėjamu atveju *acte éclairé* teorijos taikymo sąlygos netenkinamos, todėl *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas) neatleidžiamas nuo pareigos pateikti prejudicinį klausimą.

12 Vykdydamas tą sprendimą *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas) nutarė pateikti Teisingumo Teismui šį prašymą priimti prejudicinį sprendimą, klausimų forma nurodydamas motyvus, dėl kurių nusprendė, kad Ispanijos teisinis reglamentavimas yra nesuderinamas su Direktyva 2009/72.

13 *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas) pažymi, kad Įstatymo 24/2013 45 straipsnyje numatyta socialinė lengvata buvo suplanuota kaip aiški socialinė paslauga, turinti įpareigojimo teikti viešąją paslaugą pobūdį ir skirta apsaugoti tam tikrus elektros energijos vartotojus, kurie naudojasi kraštutiniu atveju taikomu tarifu ir atitinka tam tikrus socialinius, vartojimo ir perkamosios galios, palyginti su jų nuolatiniame būste vartojamos elektros energijos kaina, požymius.

14 Tas teismas nurodo, kad iš 2013 m. liepos 12 d. *Real decreto-ley 9/2013, por el que se adoptan medidas urgentes para garantizar la estabilidad financiera del sistema eléctrico* (Karaliaus dekretas – įstatymas 9/2013, kuriuo nustatomos skubios priemonės elektros sistemos finansiniam stabilumui užtikrinti), kuris galiojo prieš priimant Įstatymą 24/2013, motyvų matyti, jog šio įstatymo 45 straipsnio 4 dalyje numatyta socialinės lengvatos finansavimo tvarka siekiama tikslo – prisidėti prie būtino ir skubaus sistemos išlaidų mažinimo, kaip įpareigojimą teikti viešąją paslaugą nustatant, kad bendrovių ar bendrovių grupių, kurios vykdo elektros energijos gamybos, skirstymo ir pardavimo veiklą ir yra vertikaliai integruotos grupės, patronuojančiosios bendrovės padengia socialinės lengvatos išlaidas. Nacionalinio įstatymų leidėjo nuomone, tokio įpareigojimo nustatymas šioms patronuojančiosioms bendrovėms leidžia (net ir netiesiogiai) paskirstyti šią naštą tarp elektros energijos sektoriaus pagrindinės komercinės veiklos rūšių.

15 Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad nagrinėjamu atveju kyla klausimas, ar tokie pateisinimai atitinka Direktyvos 2009/72 3 straipsnio 2 dalyje numatytus reikalavimus, pagal kuriuos įpareigojimai teikti viešąsias paslaugas turi būti, viena vertus, aiškiai apibrėžti, skaidrūs, nediskriminaciniai ir patikrinami ir, kita vertus, užtikrinti Sąjungos elektros energijos įmonėms vienodas galimybes teikti paslaugas nacionaliniams vartotojams.

16 Jis pabrėžia, jog nacionaliniam teisės aktų leidėjui priekaištaujama dėl to, kad šis nusprendė, jog iš trijuose elektros energijos tinklo sektoriuose (gamybos, skirstymo ir pardavimo) veikiančių subjektų šio įpareigojimo teikti viešąją paslaugą sąnaudas dengia tik bendrovės ar bendrovių grupės, kurios vienu metu vykdo šias tris veiklos rūšis ir kurios sudaro vertikaliai integruotas grupes, o nuo šios naštos atleidžiamos visos bendrovės ar jų grupės, kurių veikla apsiriboja vienu ar net dviem iš šių sektorių.

17 Iš 2014 m. kovo 7 d. *Orden IET/350/2014, por la que se fijan los porcentajes de reparto de las cantidades a financiar relativas al bono social correspondientes a 2014* (Įsakymas IET/350/2014, kuriuo nustatomos su socialine lengvata susijusių 2014 m. finansuojamų sumų paskirstymo procentinės dalys), kuriame buvo nurodyti atitinkami subjektai ir nustatytos su socialine lengvata susijusių 2014 m. finansuojamų sumų paskirstymo procentinės dalys, matyti, kad tik penkioms

bendrovių grupėms ar bendrovėms buvo nustatyti dideli koeficientai arba procentinės dalys, tarp kurių, be to, yra didelių skirtumų (*Endesa SA* (41,612696 %), *Iberdrola SA* (38,474516 %), *Gas Natural SDG SA* (14,185142 %), *Hidroeléctrica del Cantábrico* (2,649114 %) ir *E.ON* (2,368956 %)). Iš to matyti, kad prie socialinės lengvatos finansavimo vien šios penkios bendrovės prisideda 99,290424 %, o likusioms 23 nurodytoms bendrovėms taikomi gerokai mažesni koeficientai, iš kurių visi yra žymiai mažesni nei 1 %.

18 Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas dėl proporcingumo principo galimo pažeidimo dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamo nacionalinio teisinio reglamentavimo, nes įpareigojimas finansuoti socialinę lengvatą nustatyta ne kaip išimtis ar ribotai laiko atžvilgiu, bet neribotam laikui ir be atlygio bei jokios kompensacinės priemonės.

19 Būtent šiomis aplinkybėmis *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokius prejudicinius klausimus:

„1. Ar pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją, suformuotą, be kita ko, 2010 m. balandžio 20 d. Sprendime *Federutility ir kt.* (C-265/08, EU:C:2010:205) ir 2016 m. rugsėjo 7 d. Sprendime *ANODE* (C-121/15, EU:C:2016:637), nacionalinis reglamentavimas, kaip antai įtvirtintas [Įstatymo 24/2013] 45 straipsnio 4 dalyje, o vėliau įgyvendintas [Karaliaus dekreto 968/2014] 2 ir 3 straipsniais, pagal kurį socialinės lengvatos finansavimo našta tenka tam tikriems elektros energijos sistemos subjektams (bendrovių grupių patronuojančiosioms bendrovėms arba, atitinkamais atvejais, bendrovėms, kurios vienu metu vykdo elektros energijos gamybos, skirstymo ir pardavimo veiklą), atitinka
Direktyvos [2009/72] 3 straipsnio 2 dalyje nustatytus reikalavimus, atsižvelgiant į tai, kad kai kurių iš šių subjektų įtaka visame sektoriuje yra labai nedidelė, o kitos įmonės arba bendrovių grupės, kurių padėtis gali būti geresnė ir joms būtų lengviau padengti tokias išlaidas atsižvelgiant į jų apyvartą, santykinį dydį tam tikrame veiklos sektoriuje arba dėl to, kad jos vienu metu integruotai vykdo dvi iš minėtų veiklų, nuo šios pareigos atleidžiamos?

2. Ar nacionalinis reglamentavimas, pagal kurį pareiga finansuoti socialinę lengvatą nustatyta ne kaip išimtis ir yra taikoma ne ribotą, o neapibrėžtos trukmės laikotarpį, nemokant atlygio ir netaikant jokios kompensacinės priemonės, atitinka proporcingumo reikalavimą, nustatytą Direktyvos [2009/72] 3 straipsnio 2 dalyje?“

Dėl Teisingumo Teismo jurisdikcijos ir prašymo priimti prejudicinį sprendimą priimtinumo

20 *Viesgo*, *Iberdrola* ir *Endesa* iš esmės mano, kad, atsižvelgdamas į aplinkybes, kuriomis prašymas priimti prejudicinį sprendimą buvo pateiktas, ir į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nurodytą informaciją, Teisingumo Teismas turėtų arba pripažinti, kad neturi jurisdikcijos, arba laikyti šį prašymą nepriimtinu. Visų pirma jos mano, kad motyvai, paskatinę nacionalinį teismą pateikti šį prašymą, nepatenka į Sąjungos teisės taikymo sritį, nes tas teismas, remdamasis nacionaliniu procesu ir nacionaline jurisprudencija, manė, kad privalo pateikti prejudicinį klausimą, nors nagrinėjamu atveju jam nekyla abejonių dėl aiškinimo, o tai kenkia Sąjungos teisės viršenybei ir veiksmingumui.

21 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad *Tribunal Constitucional* (Konstitucinis Teismas) panaikino savo 2016 m. spalio 24 d. priimtą sprendimą, nusprendęs, kad nepakankamai išsamiai išdėstė motyvus, dėl kurių rėmėsi *acte éclairé* teorija. Vis dėlto jis mano, kad tikrasis šio panaikinimo motyvas yra tas, kad *Tribunal Constitucional* (Konstitucinis

Teismas) nacionalinių teismų sprendimams taiko kitokį – ir griežtesnį – kontrolės kriterijų Sąjungos teisės aiškinimo ir taikymo srityje, kai šie teismai nacionalinio įstatymo netaiko dėl to, kad mano, jog jis prieštarauja Sąjungos teisei, nei tais atvejais, kai jie nusprendžia, kad nacionalinis reglamentavimas atitinka Sąjungos teisę.

22 Nesant reikalo nagrinėti *Tribunal Constitucional* (Konstitucinis Teismas) teisminės praktikos, kurią nurodė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, atitikties Sąjungos teisei, reikia konstatuoti, pirma, kad prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su Sąjungos teisės norma, t. y. su Direktyvos 2009/72 3 straipsnio 2 dalimi, kurią išaiškinti Teisingumo Teismas turi jurisdikciją.

23 Antra, iš Teisingumo Teismo suformuotos jurisprudencijos matyti, kad tik bylą nagrinėjantis nacionalinis teismas, atsakingas už sprendimo priėmimą, atsižvelgdamas į konkrečias bylos aplinkybes turi įvertinti tai, ar jo sprendimui priimti būtinas prejudicinis sprendimas, ir Teisingumo Teismui pateikiamų klausimų svarbą. Todėl iš principo Teisingumo Teismas turi priimti sprendimą tuo atveju, jei pateikti klausimai susiję su Sąjungos teisės nuostatos išaiškinimu arba galiojimu. Vadinasi, nacionalinių teismų pateiktiems klausimams taikoma svarbos prezumpcija. Teisingumo Teismas gali atsisakyti priimti sprendimą dėl nacionalinio teismo pateikto prejudicinio klausimo, tik jeigu akivaizdu, kad prašomas išaiškinimas visiškai nesusijęs su ginčo pagrindinėje byloje aplinkybėmis ar dalyku, jeigu problema hipotetinė arba Teisingumo Teismas neturi informacijos apie faktines ir teisines aplinkybes, būtinos tam, kad naudingai atsakytų į tuos klausimus (2020 m. liepos 16 d. Sprendimo *Facebook Ireland ir Schrems*, C-311/18, EU:C:2020:559, 73 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

24 Visų pirma, nagrinėjamu atveju prejudiciniai klausimai yra akivaizdžiai susiję su ginčo pagrindinėje byloje dalyku, nes jais prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia nustatyti, ar nacionalinės teisės nuostatos, kurių teisėtumas jame ginčijamas, yra suderinamos su įpareigojimais, kuriuos Direktyvos 2009/72 3 straipsnio 2 dalis nustato valstybėms narėms elektros energijos sektoriuje. Be to, neatrodo, kad jo iškelta problema būtų hipotetinė. Galiausiai tas teismas prašyme priimti prejudicinį sprendimą pateikė pakankamai informacijos apie teisines ir faktines aplinkybes, būtinos tam, kad Teisingumo Teismas galėtų naudingai atsakyti į šiuos klausimus.

25 Šiuo klausimu reikia pridurti, kad – priešingai nei byloje, kurioje priimtas 1981 m. gruodžio 16 d. Sprendimas *Foglia* (244/80, EU:C:1981:302), kuriuo rėmėsi kai kurios pagrindinės bylos šalys, – šis prašymas yra objektyviai reikalingas sprendimui prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme priimti.

26 Trečia, primintina, kad nacionaliniam teismui visiškai nedraudžiama pateikti Teisingumo Teismui prejudicinių klausimų, atsakymas į kuriuos, vienos iš pagrindinės bylos šalių nuomone, nekelia jokių pagrįstų abejonių. Taigi, net jeigu taip būtų, prašymas priimti prejudicinį sprendimą, kuriame pateikti tokie klausimai, vis dėlto netampa nepriimtinas (šiuo klausimu žr. 2020 m. balandžio 30 d. Sprendimo *Overgas Mrezhi ir Balgarska gazova asotsiatsia*, C-5/19, EU:C:2020:343, 45 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

27 Todėl iš to, kas išdėstyta, matyti, kad Teisingumo Teismas turi jurisdikciją atsakyti į prašymą priimti prejudicinį sprendimą ir jis yra priimtinas.

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

28 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2009/72 3 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiama tai, jog įpareigojimo teikti viešąją paslaugą – tiekti elektros energiją sumažintu tarifu tam tikriems pažeidžiamiems vartotojams – sąnaudos tektų tik bendrovių grupių patronuojančiosioms bendrovėms arba, atitinkamais atvejais, bendrovėms, kurios vienu metu vykdo elektros energijos gamybos, skirstymo ir pardavimo veiklą.

29 Šiuo klausimu reikia paaiškinti, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama priemonė yra įpareigojimas mokėti finansinį įnašą, kuris leidžia padengti socialinės lengvatos sąnaudas; ši lengvata – reglamentuota sąskaitos už suvartotą elektros energiją nuolaida, kurią pardavimo įmonės privalo taikyti tam tikriems vartotojams, kurie laikomi „pažeidžiamais“. Šios nuolaidos dydis atitinka skirtumą tarp mažiesiems vartotojams laisvai nustatytos elektros energijos kainos vertės ir viešosios valdžios institucijos nustatyto sumažinto tarifo, vadinamo „kraštutiniu atveju taikomu tarifu“.

30 Iš pradžių reikia išnagrinėti, ar šis privalomas finansinis įnašas yra įpareigojimas teikti viešąją paslaugą, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2009/72 3 straipsnio 2 dalį, ir dėl to patenka į šios nuostatos taikymo sritį.

31 Pirma, Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad sąvoka „įpareigojimai teikti viešąsias paslaugas“, kaip ji suprantama pagal šią nuostatą, reiškia viešąsias intervencijos į elektros energijos rinkos veikimą priemones, kuriomis tam, kad būtų įgyvendintas bendrasis ekonominis interesas, elektros energijos sektoriaus įmonės įpareigojamos šioje rinkoje veikti pagal viešosios valdžios institucijų nustatytus kriterijus. Taigi šių įmonių laisvė veikti minėtoje rinkoje yra ribota, nes šios įmonės, atsižvelgiant vien į jų komercinį interesą, nebūtų tiekusios tam tikrų prekių ar teikusios tam tikrų paslaugų arba nebūtų to dariusios tokiu pat mastu ar tokiomis pat sąlygomis (2019 m. gruodžio 19 d. Sprendimo *Engie Cartagena*, C-523/18, EU:C:2019:1129, 45 punktas).

32 Atsižvelgiant į šią apibrėžtį reikia konstatuoti, kad pardavimo įmonėms nagrinėjamu atveju taikomas įpareigojimas tiekti elektros energiją tam tikriems pažeidžiamiems vartotojams taikant sumažintą tarifą atitinka įpareigojimą teikti viešąją paslaugą, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2009/72 3 straipsnio 2 dalį.

33 Viena vertus, šios įmonės pačios privalo veikti taip, kad pasiektų bendrojo ekonominio intereso tikslą apsaugoti pažeidžiamus vartotojus; šio tikslo siekia socialinę lengvatą nustatęs nacionalinis įstatymų leidėjas ir, kaip matyti iš Direktyvos 2009/72 45, 50 ir 53 konstatuojamųjų dalių, jis atkartoja Sąjungos teisės aktų leidėjo siekiamą tikslą. Kita vertus, šių įmonių laisvė veikti elektros energijos rinkoje yra ribojama, nes jos, atsižvelgiant vien į jų komercinį interesą, nebūtų tiekusios elektros energijos atitinkamiems vartotojams arba nebūtų jos tiekusios už tą pačią kainą.

34 Antra, iš Įstatymo 24/2013 45 straipsnio 4 dalies pirmos pastraipos matyti, kad socialinę lengvatą finansuoja bendrovių grupių patronuojančiosios bendrovės arba, atitinkamais atvejais, bendrovės, kurios vienu metu vykdo elektros energijos gamybos, skirstymo ir pardavimo veiklą.

35 Pagal šio 45 straipsnio 4 dalies antrą pastraipą kiekvienos bendrovių grupės atveju finansuojamų sumų paskirstymo procentinė dalis apskaičiuojama remiantis galutinės sumos, gautos sudėjus prie skirstymo bendrovių skirstomųjų tinklų prisijungusių tiekėjų ir pardavimo bendrovių, kurių akcijų turi grupė, klientų skaičiaus metinius vidurkius, ir kitos galutinės sumos, gautos sudėjus visas visų bendrovių grupių, į kurias reikia atsižvelgti atliekant šį paskirstymą, tiekėjų ir klientų metinių vidurkių vertes, santykiu.

36 Kaip matyti iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą, finansuojamų sumų paskirstymas procentinėmis dalimis priklauso tiek nuo prie atitinkamų bendrovių skirstymo tinklų prisijungusių tiekėjų skaičiaus, tiek nuo klientų, kurių atžvilgiu šios bendrovės vykdo pardavimo veiklą, skaičiaus.

37 Taigi iš Įstatymo 24/2013 45 straipsnio 4 dalies pirmos ir antros pastraipų matyti, kad visos bendrovių grupės patronuojančiosios bendrovės ir visos šioje nuostatoje nurodytos bendrovės, kurioms tenka pareiga finansuoti socialinę lengvatą, vykdo elektros energijos pardavimo veiklą (nesvarbu, ar tiesiogiai, ar per tokiai bendrovių grupei priklausančią bendrovę) ir todėl privalo pažeidžiamiems vartotojams taikyti elektros energijos kainos nuolaidą, susijusią su minėta socialine lengvata. Todėl tokia Ispanijos įstatymų leidėjo numatyta sistema nustato įpareigojimą teikti viešąją paslaugą, kurio sąnaudos perkeliamos daliai bendrovių ir bendrovių grupių, atsakingų už tokios paslaugos teikimą.

38 Trečia, iš Įstatymo 24/2013 45 straipsnio 4 dalies penktos pastraipos matyti, kad įnašai, kuriuos kiekviena iš šių bendrovių turi sumokėti pagal su viešąja paslauga susijusį finansinį įpareigojimą, turi būti pervesti į specialią depozitinę sąskaitą, kurią šiam tikslui atidaro už jos valdymą atsakinga administracinė institucija. Kaip atsakyme į Teisingumo Teismo raštu pateiktus klausimus nurodė Ispanijos vyriausybė, vienintelis tokio įpareigojimo tikslas – finansuoti socialinę lengvatą.

39 Taigi iš šios informacijos matyti, kad iš šių įmokų surinktos sumos skiriamos tik socialinei lengvatai finansuoti. Šios lengvatos sąnaudos lemia bendrą sumą, kuri turi būti gauta per šį finansinį įnašą iš jį privalančių mokėti elektros energijos bendrovių. Iš to matyti, kad nagrinėjant įpareigojimo teikti viešąją paslaugą (taikyti socialinę lengvatą) atitiktį Direktyvos 2009/72 normoms nuo šios socialinės lengvatos negali būti atskiriamas finansinis įnašas, kuris yra jos finansavimo būdas (pagal analogiją žr. 2016 m. lapkričio 10 d. Sprendimo *DTS Distribuidora de Televisión Digital / Komisija*, C-449/14 P, EU:C:2016:848, 67 ir 68 punktus).

40 Taigi socialine lengvata nustatytą įpareigojimą teikti viešąją paslaugą sudaro du neatsiejamai tarpusavyje susiję elementai: pirma, tam tikriems pažeidžiamiems vartotojams tiekiamos elektros energijos kainos nuolaida ir, antra, finansinis įnašas, skirtas šios kainos nuolaidos sąnaudoms padengti.

41 Todėl manytina, kad pagrindinėje byloje aptariamas privalomas finansinis įnašas patenka į Direktyvos 2009/72 3 straipsnio 2 dalies taikymo sritį, nes yra su socialine lengvata susijusio įpareigojimo teikti viešąją paslaugą sudedamoji dalis.

42 Be to, primintina, kad pagal šią nuostatą visiškai atsižvelgdamos į atitinkamas SESV nuostatas, visų pirma į SESV 106 straipsnį, valstybės narės elektros energijos sektoriuje veikiančioms įmonėms gali nustatyti įpareigojimus teikti bendros ekonominės svarbos viešąsias paslaugas, kurie gali būti susiję su saugumu, įskaitant tiekimo saugumą, reguliarumą, kokybę ir kainą, bei su aplinkos

apsauga. Tokie įpareigojimai turi būti aiškiai apibrėžti, skaidrūs, nediskriminaciniai, patikrinami ir turi užtikrinti Sąjungos elektros energijos įmonėms vienodas galimybes teikti paslaugas nacionaliniams vartotojams.

43 Šiuo klausimu pirmiausia reikia pažymėti: kadangi Direktyvos 2009/72 3 straipsnio 2 dalis ir Direktyvos 2009/73 3 straipsnio 2 dalis iš esmės yra identiškos ir pagrindinis šių dviejų direktyvų tikslas, kaip nurodo Europos Komisija, yra suderinti jų reglamentuojamo atitinkamo sektoriaus teisinį pagrindą, kad būtų užtikrinta visiškai atvira ir konkurencinga vidaus rinka, su pastarąja nuostata susijusi Teisingumo Teismo jurisprudencija gali būti taikoma ir Direktyvos 2009/72 3 straipsnio 2 daliai.

44 Atsižvelgiant į tai, iš suformuotos Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti: nors valstybės intervencija nustatant elektros energijos kainą yra kliūtis konkurencingos elektros energijos rinkos sukūrimui, vis dėlto ši intervencija pagal Direktyvą 2009/72 gali būti leidžiama, jeigu laikomasi trijų sąlygų. Pirma, šia intervencija turi būti siekiama bendruosius ekonominius interesus atitinkančio tikslo, antra, ja turi būti laikomasi proporcingumo principo ir, trečia, joje numatyti įpareigojimai teikti viešąsias paslaugas turi būti aiškiai apibrėžti, skaidrūs, nediskriminaciniai, patikrinami ir užtikrinti Sąjungos elektros energijos įmonėms vienodas galimybes teikti paslaugas vartotojams (pagal analogiją žr. 2016 m. rugsėjo 7 d. Sprendimo *ANODE*, C-121/15, EU:C:2016:637, 36 punktą ir 2020 m. balandžio 30 d. Sprendimo *Orvergas Mrezhi ir Balgarska gazova asotsiatsia*, C-5/19, EU:C:2020:343, 56 punktą).

45 Kiek tai susiję su pastarąja sąlyga, ypač reikalavimu, kad įpareigojimai teikti viešąsias paslaugas neturi būti diskriminaciniai, apie kurį vienintelį kalbama nagrinėjant pirmąjį klausimą, pagal Direktyvos 2009/72 3 straipsnio 2 dalį įpareigojimus teikti viešąsias paslaugas leidžiama nustatyti bendrai „elektros energijos sektoriuje veikiančioms įmonėms“, o ne tam tikroms konkrečioms įmonėms. Todėl įmonių, kurioms nustatomi įpareigojimai teikti viešąsias paslaugas, paskyrimo sistema negali būti *a priori* netaikoma kuriai nors elektros energijos sektoriuje veikiančiai įmonei. Taigi bet koks galimas skirtingas požiūris turi būti objektyviai pateisinamas (pagal analogiją žr. 2016 m. rugsėjo 7 d. Sprendimo *ANODE*, C-121/15, EU:C:2016:637, 71 punktą ir 2020 m. balandžio 30 d. Sprendimo *Orvergas Mrezhi ir Balgarska gazova asotsiatsia*, C-5/19, EU:C:2020:343, 80 punktą).

46 Kadangi nepaisant to, kad su socialine lengvata susijęs įpareigojimas teikti viešąją paslaugą nustatomas visoms elektros energijos įmonėms, kurios parduoda elektros energiją Ispanijos rinkoje, šio įpareigojimo finansinė našta, kuria siekiama padengti su socialine lengvata susijusios elektros energijos kainos nuolaidos sąnaudas, nedaro poveikio visoms šioms elektros energijos įmonėms, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar įmonių, kurios turi patirti šią naštą, ir įmonių, kurios nuo to yra atleistos, diferencijavimas yra objektyviai pateisinamas (pagal analogiją žr. 2020 m. balandžio 30 d. Sprendimo *Orvergas Mrezhi ir Balgarska gazova asotsiatsia*, C-5/19, EU:C:2020:343, 82 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

47 Iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad nacionalinis įstatymų leidėjas nusprendė, jog tai, kad šias sąnaudas finansuoja bendrovių grupių patronuojančiosios bendrovės arba, atitinkamais atvejais, bendrovės, kurios vienu metu vykdo elektros energijos gamybos, skirstymo ir pardavimo veiklą, leidžia (net netiesiogiai) paskirstyti šią naštą tarp elektros energijos sektoriaus pagrindinės komercinės veiklos rūšių ir taip sumažinti su socialine lengvata susijusio įpareigojimo teikti viešąją paslaugą sąnaudų ekonomines pasekmes.

48 Atsižvelgdamas į taip siekiamą minėtos naštos paskirstymo tikslą, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad pagrindinėje byloje aptariamas finansinis įnašas yra diskriminacinis, todėl neatitinka Direktyvos 2009/72 3 straipsnio 2 dalies reikalavimų.

49 Minėto teismo teigimu, kai kurių šį įnašą privalančių mokėti bendrovių įtaka visame Ispanijos elektros energijos sektoriuje yra labai nedidelė, o kitos bendrovės ar bendrovių grupės, kurių padėtis gali būti geresnė ir joms būtų lengviau mokėti tokį įnašą atsižvelgiant į jų apyvartą, santykinį dydį tam tikrame veiklos sektoriuje arba dėl to, kad jos vienu metu integruotai vykdo dvi iš minėtų veiklų, nuo pareigos mokėti šį įnašą atleidžiamos.

50 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad nacionalinio įstatymų leidėjo pasirinktas diferencijavimo kriterijus nėra objektyviai pateisinamas, nes, atsižvelgiant į šio įstatymų leidėjo siekiamą tikslą paskirstyti socialinės lengvatos sąnaudas tarp elektros energijos sektoriaus pagrindinės komercinės veiklos rūšių, visos įmonės, užsiimančios bent viena iš šių pagrindinės veiklos rūšių, turėtų prisidėti prie tokių sąnaudų finansavimo.

51 Visų pirma atsižvelgiant į šį tikslą nematyti aiškaus skirtumo tarp bendrovių, vykdančių tris – elektros energijos gamybos, skirstymo ir pardavimo – veiklos rūšis, ir bendrovių, vykdančių tik pastarąją veiklą ir vieną iš kitų dviejų veiklos rūšių, kiek tai susiję su jų pajėgumu dengti su socialine lengvata susijusias finansines sąnaudas. Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad pagrindinėje byloje *Administración del Estado* (Valstybės administracija, Ispanija) atstovas pripažino, jog elektros energijos gamybos ir pardavimo veikla taip pat skatina sinergiją ir masto ekonomiją.

52 Šiomis aplinkybėmis, kaip nurodo Ispanijos vyriausybė, dėl su socialine lengvata susijusios finansinės naštos finansavimo tvarkos daugiau nei 99 % šios lengvatos sąnaudų tenka penkiems didžiausiems Ispanijos elektros energijos rinkos operatoriams; vis dėlto kriterijus, kurį nacionalinis įstatymų leidėjas pasirinko siekdamas atskirti bendroves, kurios privalo didesniu ar mažesniu mastu padengti šias sąnaudas, nuo bendrovių, kurios visiškai atleidžiamos nuo sąnaudų dengimo, lemia skirtingą požiūrį į įvairias šioje rinkoje veikiančias bendroves, kuris nėra objektyviai pateisinamas.

53 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti: Direktyvos 2009/72 3 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiama tai, jog įpareigojimo teikti viešąją paslaugą – tiekti elektros energiją sumažintu tarifu tam tikriems pažeidžiamiems vartotojams – sąnaudos tektų tik bendrovių grupių patronuojančiosioms bendrovėms arba, atitinkamais atvejais, bendrovėms, kurios vienu metu vykdo elektros energijos gamybos, skirstymo ir pardavimo veiklą, jeigu šis kriterijus, kurį nacionalinis įstatymų leidėjas pasirinko siekdamas atskirti bendroves, kurios privalo padengti šias sąnaudas, nuo bendrovių, kurios visiškai atleidžiamos nuo sąnaudų dengimo, lemia skirtingą požiūrį į įvairias šioje rinkoje veikiančias bendroves, kuris nėra objektyviai pateisinamas.

Dėl antrojo klausimo

54 Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2009/72 3 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiama neribotam laikui ir nenumačius kompensacinės priemonės nustatyti įpareigojimo teikti viešąją paslaugą – tiekti elektros energiją sumažintu tarifu tam tikriems pažeidžiamiems vartotojams – finansavimo tvarką.

55 Pirmiausia reikia nustatyti, ar tokios įpareigojimo teikti viešąją paslaugą finansavimo tvarkos apribojimo laiko atžvilgiu nebuvimas pažeidžia proporcingumo principą. Kaip priminta šio sprendimo 44 punkte, šio principo paisymas yra viena iš sąlygų, leidžiančių valstybės intervenciją dėl elektros energijos kainos nustatymo pagal Direktyvą 2009/72. Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad ši intervencija gali riboti laisvą kainos nustatymą tik tiek, kiek tai yra griežtai būtina įgyvendinant siekiamą bendrojo ekonominio intereso tikslą, taigi ribotą laikotarpį. Tai reiškia, kad minėtos intervencijos poreikis turi būti reguliariai peržiūrimas (pagal analogiją žr. 2010 m. balandžio 20 d. Sprendimo *Federutility ir kt.*, C-265/08, EU:C:2010:205, 33 ir 35 punktus).

56 Nacionaliniai teismai turi išnagrinėti, ar ir kokia apimtimi administracijai pagal nacionalinę teisę yra nustatyta pareiga reguliariai ir pakankamai dažnai peržiūrėti intervencijos dėl elektros energijos kainos būtinumą ir sąlygas, atsižvelgiant į elektros energijos sektoriaus raidą (pagal analogiją žr. 2020 m. balandžio 30 d. Sprendimo *Orvergas Mrezhi ir Balgarska gazova asotsiatsia*, C-5/19, EU:C:2020:343, 71 punktą).

57 Vis dėlto ši reguliarios peržiūros pareiga susijusi tik su intervencijos dėl elektros energijos kainų būtinumu ir tokios intervencijos sąlygomis. Tačiau ji nesusijusi su šios intervencijos priemonės dėl kainų (šiuo atveju – socialinės lengvatos) finansavimo tvarka. Iš tiesų ši finansavimo tvarka yra neatskiriamai susijusi su intervencijos dėl kainų priemone, tačiau savarankiškai neįtakoja elektros energijos kainų. Be to, būtent intervencijos dėl kainų priemone, o ne minėta finansavimo tvarka siekiama bendro ekonominio intereso tikslo, kurio atžvilgiu reikia patikrinti, ar laikomasi proporcingumo principo atsižvelgiant į elektros energijos sektoriaus raidą.

58 Taigi, nors iš atsakymo į pirmąjį klausimą matyti, kad įpareigojimo teikti viešąją paslaugą – tiekti elektros energiją sumažinta kaina – finansavimo tvarka turi paisyti Direktyvos 2009/72 3 straipsnio 2 dalyje numatyto nediskriminavimo principo, iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos, susijusios su šia nuostata, išplaukiantis reikalavimas laikytis proporcingumo principo negali būti aiškinamas taip, kad valstybės narės privalo reguliariai ir dažnai peržiūrėti tokią finansavimo tvarką.

59 Antra, dėl kompensacinių priemonių nebuvimo reikia konstatuoti, kad Direktyvos 2009/72 3 straipsnio 2 dalyje nėra jokios nuorodos apie galimą kompensavimo pareigą tais atvejais, kai valstybės narės pagal šią nuostatą elektros energijos sektoriuje veikiančioms įmonėms nustato įpareigojimus teikti viešąsias paslaugas. Be to, vadovaujantis Direktyvos 2009/72 3 straipsnio 6 dalimi, kai yra numatyta finansinė kompensacija, kitos kompensavimo formos ir išimtinės teisės, kurias valstybė narė suteikia 2 ir 3 dalyse nustatytiems įpareigojimams vykdyti, tai daroma nediskriminuojant ir skaidriai.

60 Taigi iš Direktyvos 2009/72 3 straipsnio 2 ir 6 dalių matyti, kad valstybės narės neprivalo skirti finansinės kompensacijos, kai nusprendžia nustatyti įpareigojimus teikti viešąsias paslaugas pagal šio 3 straipsnio 2 dalį. Tokia pati situacija neišvengiamai yra su šių įpareigojimų finansavimo tvarka, kuri, kaip matyti iš pirmojo klausimo analizės, yra jų dalis. Todėl tokios kompensacijos nebuvimas taikant įpareigojimo teikti viešąją paslaugą finansavimo tvarką savaime neprieštarauja pastarajai nuostatai.

61 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad Direktyvos 2009/72 3 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją nedraudžiama neribotam laikui ir nenumačius kompensacinės priemonės nustatyti įpareigojimo teikti viešąją paslaugą – tiekti elektros energiją sumažintu tarifu tam tikriems pažeidžiamiems vartotojams – finansavimo tvarką.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

62 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (penktoji kolegija) nusprendžia:

1. **2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2009/72/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinančios Direktyvą 2003/54/EB, 3 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiama tai, jog įpareigojimo teikti viešąją paslaugą – tiekti elektros energiją sumažintu tarifu tam tikriems pažeidžiamiems vartotojams – sąnaudos tektų tik bendrovių grupių patronuojančiosioms bendrovėms arba, atitinkamais atvejais, bendrovėms, kurios vienu metu vykdo elektros energijos gamybos, skirstymo ir pardavimo veiklą, jeigu šis kriterijus, kurį nacionalinis įstatymų leidėjas pasirinko siekdamas atskirti bendroves, kurios privalo padengti šias sąnaudas, nuo bendrovių, kurios visiškai atleidžiamos nuo sąnaudų dengimo, lemia skirtingą požiūrį į įvairias šioje rinkoje veikiančias bendroves, kuris nėra objektyviai pateisinamas.**

2. **Direktyvos 2009/72 3 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją nedraudžiama neribotam laikui ir nenumačius kompensacinės priemonės nustatyti įpareigojimo teikti viešąją paslaugą – tiekti elektros energiją sumažintu tarifu tam tikriems pažeidžiamiems vartotojams – finansavimo tvarką.**

Parašai.